Kulturutskottets betänkande

1978/79:7

med anledning av motion om inventering och upprustning av skyddsvärda bebyggelser och miljöer

Motionen

I motionen 1977/78:872, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1977/78:28 uppskjutits till riksmötet 1978/79, har Birgitta Hambraeus m. fl. (c) yrkat att riksdagen beslutar att hos regeringen begära initiativ i samråd med Kommunförbundet i syfte att i samråd med antikvarisk expertis inventera skyddvärd bebyggelse och miljö samt prioritera skyddsvärdet i bevarandeklasser.

Motionärerna uttalar att "raserandet av värdefulla hus och miljöer fortsätter" trots att det oftast blir en stark folklig opposition mot rivning av äldre bebyggelse. I stället för det som rivs kommer nästan alltid något som upplevs som fulare och mindre trivsamt än det gamla. I andra länder har man sedan länge genom lagstiftning och generösa statliga anslag motverkat utarmningen av bebyggelsemiljöerna. Som exempel nämns Nederländerna, där det är krångligt och tar lång tid att få tillstånd att förstöra kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Motionärerna anser detta vara riktigt. Ekonomi och minsta motståndets lag bör medföra inte som nu att man arbetar på att få riva, utan att man inriktar sig på att få bygga någon annanstans. Härigenom skulle förväntansvärdet på redan bebyggd, centralt belägen mark sjunka. Frågor om ersättning till den som vill riva bör behandlas restriktivt. Lika litet som man har rätt att förstöra naturen, även om man "äger" en bit av den, lika litet skall man ha rätt att förstöra värdefulla byggnader som äldre generationer byggt.

Kommunerna bör genom lag vara ålagda att i samråd med antikvarisk expertis registrera skyddsvärd bebyggelse och miljö samt prioritera skyddsvärdet i olika bevarandeklasser.

Pågående utredningsarbete m. m.

Byggnadsvårdsutredningen, som tillkallats av chefen för utbildningsdepartementet, utreder f. n. frågan om formerna för stödåtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I direktiven för utredningen uttalas bl. a. att vård- och underhållsfrågorna skall belysas även utifrån effekterna av gällande och eventuellt tillkommande byggnadslagstiftning.

Bygglagutredningens betänkande (SOU 1974:21) Markanvändning och byggande, som redovisade principer för lagstiftning om den översiktliga

byggnadsplaneringen i kommunerna, bereds f. n. i bostadsdepartementet. Beredningen beräknas resultera i en promemoria med förslag till ett nytt plansystem. Promemorian avses bli remissbehandlad för att därefter tillsammans med remissvaren utgöra underlag för en proposition till riksdagen.

Utskottet

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är mycket angeläget att det över hela landet bedrivs ett planmässigt inventeringsarbete som siktar till att klarlägga i vilken utsträckning det finns bebyggelser och miljöer som bör skyddas och bevaras för framtiden.

Riksantikvarieämbetet och planverket har på olika sätt sökt stimulera och stödja en sådan inventeringsverksamhet. Utskottet har sig också bekant att ett ganska omfattande arbete har kommit i gång. På vissa håll har man redan nått långt, på andra håll är läget sämre. Som nämnts i det föregående utreder byggnadsvårdsutredningen f. n. frågan om formerna för stödåtgärder för vård och bevarande av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. I den mån detta arbete resulterar i ett stödsystem kommer detta system givetvis att förutsätta såväl en inventering som en prioritering av ifrågavarande bebyggelse. Utskottet vill också nämna att man kan räkna med att kommande lagförslag i fråga om den översiktliga byggnadsplaneringen i kommunerna kommer att ta sikte bl. a. på att öka samhällets möjligheter att skydda bebyggelser och miljöer som bevaras för framtiden.

Med hänsyn till det anförda finns det enligt utskottets bedömning inte behov av att riksdagen begär det initiativ av regeringen som angivits i motionen. Utskottet avstyrker därför motionen 1977/78:872.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1977/78:872.

Stockholm den 10 oktober 1978

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Tore Nilsson (m), Ingemar Leander (s), Åke Green (s), Tyra Johansson (s), Karl-Eric Norrby (c), Lars-Ingvar Sörenson (s), Hans Alsén (s), Stina Eliasson (c), Helge Klöver (s), Lars Ahlmark (m), Börje Stensson (fp) och Anne-Marie Gustafsson (c).

GOTAB 58561 Stockholm 1978